

Hvordan lærer mine elever at stave?

Materialeeksempler til bogen 'Hvordan lærer mine elever at stave?' af Marianne Gjelstrup, Karen Kjær og Lene Norrbom.

Nedenstående er et klip fra kapitel 6 i bogen.

Det er afgørende for elevernes fortsatte staveudvikling, at de undervises på det staveudviklingstrin, de befinder sig på og ikke i forhold til, hvilket klassetrin de går på. Det stiller store krav til valg af materialer.

Velvidende at undervisningsmaterialer udarbejdet af lærere og elever giver den største læring, har vi alligevel udarbejdet en oversigt til hjælp i de situationer, hvor der er brug for færdigproducerede materialer.

Materialerne på listen er rubriceret efter staveudviklingstrin og ikke efter klassetrin, fordi der i både en 4. og en 7. klasse kan befinde sig elever på henholdsvis staveudviklingstrin 1, 2, 3, 4 og 5.

Skoler skal ikke indkøbe et fælles stavemateriale til et givet klassetrin, men bør råde over en samling af stavematerialer, der kan plukkes fra, når der skal arbejdes målrettet med den enkelte elevs staveundervisningsmål.

Opmærksomhedspunkter ved valg af stavemateriale

Når den enkelte elevs staveudviklingstrin er fundet, skal undervisningsmaterialer overvejes. Dette er en vigtig og tidskrævende forberedelse, der kræver megen omhu.

Materialerne skal ikke blot blive hovedløse udfyldningsopgaver for eleven, men skal indgå i en decideret staveundervisning sammen med den metakognitive samtale.

Vær blandt andet opmærksom på:

- Om materialet inddrager læringssamtale / metakognitiv samtale. Gør det ikke det, må man som lærer selv lægge op til samtalen.
- At ikke alle materialer følger rækkefølgen i Mette Zieglers 6 staveudviklingstrin. Den pædagogiske konsekvens heraf er, at man skal udvælge de sider, der understøtter netop det undervisningsmål, eleven arbejder hen imod.
- At det kan være nødvendigt at udvælge emner / opgaver fra forskellige materialer for at sikre, at der er et tilstrækkeligt antal opgaver til at indlæring finder sted.
- Om materialet springer fra undervisningsmål til undervisningsmål efter få sider (2 sider med *e / er*, 2 sider med *stumme bogstaver*, 3 sider med *ene / ende*), eller om det lægger op til fordybelse med ét undervisningsmål ad gangen i et længere forløb.

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

MATERIALEEKSEMPLER

1. Lærerhenvendt litteratur

1.1 Teori om stavning og stavepædagogik

Hvordan lærer mine elever at stave / Marianne Gjelstrup, Karen Kjær og Lene Norrbom
Forlaget Læs

Stavning i grundskolen / Grete Wiemann Borregaard
Dansk lærerforeningens Forlag

En skoledrengs staveregler / Preben Kihl
Odense Universitetsforlag

Sådan staver vi – om ortografi og stavfejl/ Anita Ågerup Jervelund
Dansk lærerforeningens forlag og Dansk Sprognævn

Ordblindes stavning / Julie Kock Clausen og Trine Nobelius
Den gule serie nr. 69

Skrift, stavning og retstavning / Erik Hansen
Hans Reizels Forlag

Den lille sproglære(r) / Peter Lykke-Olesen og Peter Schmidt
Dansk lærerforeningen

Læreren som sproglig vejleder / Martin Jørgensen og Ole Pedersen
Dansk lærerforeningen

Dansk grammatik tak / Niels Holck
Alinea

Børnestavning – og hva' så ? og Nej farfar ! For vi børnestaver / Annemarie Bjerre og Jesper Friis
Alinea

Kompencerende it – it-hjælpemidler i undervisningen / Margit Gade
Forlag Mallings Beck

Prøver, Evaluering, Undervisning - Dansk 1998
Undervisningsministeriets Forlag

ST - prøver 2. – 9. klasse / Poul Erik Jensen og Inger-Lise Jørgensen

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Opgaverne følger ikke staveudviklingstrinnene.
Special-pædagogisk forlag

Skriftsproglig udvikling, staveprøver 1 – 3 / Holger Juul og Lene Møller

Dansk Psykologisk Forlag

Når bogstaver mødes / Grethe Wiemann Borregaard

Lærerens bog

Kopimappe

(Se bort fra klassetrin, anvend i forhold til elevens staveudviklingstrin)

Dansklærerforeningens Forlag

Cooperative Learning i dansk / Anja Quist

Stavning på mellemtrinnet a, b og c

(Se bort fra klassetrin, anvend i forhold til elevens staveudviklingstrin)

Alinea

1.2 Lærervejledninger

Diagnostiske staveprøver

Lærervejledninger til: A1 Flagermus, B1 Ræven, B2 Uglen, C1 Søslanger

C2 Ufo landet, D1 Borneo, D2 Tasmanien

(A2 Dinosaurer er udgået fra forlaget). - DPI - (ekspedition Danmarks Pædagogiske Universitet).

Købes hos Danmarks pædagogiske bibliotek. Tlf: 88889360

www.dpb.dpu.dk/bogsalg

Hjemme i fonemernes verden / Jørgen Nygaard Markussen

Fonem-bolig, laborativt materiale til ovenstående

Åløkke

Øvelser i lydstavning og stavelsedeling: elevhæfte / Henning Meyer.

Lad eleverne skrive i stavelser og udtal ordene som de staves ikke som de siges, snak derefter om forskellen på tale- og stavemåde = bogstavernes lyde samt lydfølgeregler læres

Gyldendal

Funktionel stavning Stavemetodik / Herdis Joensen, Conni Kappelgaard

Tips til funktionel stavning – Lærerens bog

Gyldendal Undervisning

Lydrette ord i det danske sprog / Birger Pedersen

Special-pædagogisk forlag

Fra fonemtræning til morfemtræning – og noget ind imellem / Pia Hardenberg

Materialet henvender sig til ordblinde børn og voksne. Den tilhørende CD indeholder undervisningsmaterialer til alle trin

Special-pædagogisk forlag

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Staveraketten lærebog / Ulla Knudsen m. fl.

Bogen bag om rakterne: læseudvikling, skriveudvikling, staveudvikling / Elsebeth Otzen

Lærebog til øvehæfterne A – I Staveraketten / Randi Solvang og Elisabeth Therkelsen

Indeholder undervisningsmaterialer til trin 1,2 og 3

Special-pædagogisk forlag

Stavetrappen / Helene Hilm, Ulla Jespersen og Dorte Kold

Lærervejledninger:

Lyde og bogstaver

Stavetrappen 1a - 1d

Stavetrappen 2 a - 2f

Stavetrappen 3a - 3h

Malling Beck

Staveprofilen / Ulla Bendix og Jette Helland

Lærervejledning med testmateriale og evalueringsdiktater

NB! Henvendt til de ældste elever og voksne

Alinea

Lydsporet, Lærerens bog / Karen Bohr m. fl.

Special-pædagogisk forlag

Jeg vil stave / Melite Friis og Lene Norrbom

Lærervejledning

Gyldendal Uddannelse

Stavevejen Start til Stavevejen 6 / Marianne og Mogens Brandt Jensen

Bygger på en pædagogik der betragter staveindlæring som en proces af flere på hinanden følgende udviklingstrin. I hvert hæfte er der opgaver der dækker over flere staveudviklingstrin

Stavevejen består af elevhæfter, lærervejledninger, computerprogram & CD

Alinea

Tid til dansk, Tid til stavning 1 – 3 / Gitte Moltzen og Birgitte Sørensen

Bygger på en pædagogik der betragter staveindlæring som en proces af flere på hinanden følgende udviklingstrin. I hvert hæfte er der opgaver der dækker over flere staveudviklingstrin

Tid til Stavning består af elevhæfter og lærervejledninger

Alinea

Trappestigen / Elsebeth Otzen og Verner Poulsen

Trappestigen er et træningsmateriale og et evalueringsredskab fra 1. til 6. klasse

Trappestigen indeholder teori, test og diktater efter staveudviklingstrin (kopimapper)

Special-pædagogisk forlag

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

2. Materialer der bringer eleven fra trin 0 til trin 1

2.1 'Bogmaterialer'

Staveraketten Sproglig opmærksomhed / Randi Solvang
Special-pædagogisk forlag

Lydsporet / Bohr, Lund m. fl.
Hæfte 1a og 1b: lyd og rim
Hæfte 6a og 6b: tæl lyde
Special-pædagogisk forlag

Stavelsesdeling
Tryllestaven
Special-pædagogisk forlag

Jeg vil stave: individuelt stavekursus: opgavehæfte / Melite Friis og Lene Norrbom
Hæfte 1: stavelser
Gyldendal

Stavetrappen.
Stavetrappen – lyde og bogstaver
Stavetrappen 1 – 1a/1b
Stavetrappen 1 – 1c/1d
Stavetrappen – hvad har jeg lært? Fra 1a – d
Stavetrappen 2a – 2e
Hvad har jeg lært? 2a – 2e
Malling Beck

Staveraketten Lydret stavning / Randi Solvang
Special-pædagogisk forlag

De små dansk hæfter / Per Midtgaard
Vokaler i sandaler hæfte 1, 2 og 3
Konsonanter i elefanter hæfte 1, 2 og 3
Special-pædagogisk forlag

AJNSTAJN: Bedre læse/stavefærdigheder via sproglig opmærksomhed og motorisk træning / Vibeke Flarup, ringbind
Åløkke

Lær sprogets lyd! / Birgit Dilling Jandorf og Tine Juhl
Indeholder en lærerhenvendt del om fonetik

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Hertil findes: Kopimappe
Litteratur med egnede rim, remser, rimehistorier og lyrik
Special-pædagogisk forlag

Bogstavkursus - Noas ark / De fynske læse- og stavekonsulenter. Elevens bog / Marianne Andersen
Lærervejledning og Bogstav-kursus
Alinea

På vej til den første læsning / Ina Borstrøm og Dorthe Klint Petersen

- lærervejledning
- Kopiark børnehaveklasse
- Arbejdshæfte

Alinea

Lydsporet / Bohr, Lund m. fl.

Hæfte 2a og 2b: forlyd
Hæfte 3a og 3b: læg lyd til
Hæfte 4a og 4b: udlyd
Hæfte 5a og 5b: indlyd
Hæfte 7a og 7b: find lyd
Hæfte 8a og 8b: tag lyd væk
Hæfte 9a og 9b: byt lyd ud
Hæfte 10a og 10b: sære lyde
Special-pædagogisk forlag

Lydret opmærksomhed / Bent Aage Larsen m.fl.

Opgaver i bog samt på cd-rom
Special-pædagogisk forlag

2.2 Taktile materialer

Find vokal

Alfa-materialet

Special-pædagogisk forlag

Hvad starter ordet med

Alfa-materialet

Special-pædagogisk forlag

Rimspil 1 til IV

Special-pædagogisk forlag

Rime-limspil

Special-pædagogisk forlag

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Rimboksen
Special-pædagogisk forlag

Store Marie
Special-pædagogisk forlag

Spil med sproget
Special-pædagogisk forlag

Stavelseslotteri
Special-pædagogisk forlag

Lydsyntese-spillet
Special-pædagogisk forlag

Fonemlotteri
Special-pædagogisk forlag

Fjern forlyden
Special-pædagogisk forlag

Diverse spil
www.bogstavmusikanterne.dk

2.3 Materialer henvendt til ældre elever

Stik mig en tudse / Karen Bohr m. fl.
Grundbog til læreren
Elevbog
Sproglig opmærksomhed for større elever der er på trin 1

Staveprofilen 1 / Ulla Bendix & Jette Helland
Beregnet til de ældste elever, nogle opgaver er til trin 1
Alinea

Klog på sprog – et spil til træning af sproglige forudsætninger
Special-pædagogisk forlag

Klog på sprog 2
Special-pædagogisk forlag

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

3. Materialer der kan bringe eleven fra trin 1 til trin 2

3.1 'Bogmaterialer'

Sig, lyt, skriv: auditive øvelser / Ole Vendelbo Knudsen

Bind 1 og 2

NB! Opgavernes rækkefølge følger ikke staveudviklingstrinene.

Baskerville

Jeg vil stave: individuelt stavekursus: opgavehæfte / Melite Friis og Lene Norrbom.

Hæfte 1: stavelser

Hæfte 2: forlyd

Hæfte 3: udlyd

Gyldendal Uddannelse

Lydrette ord i det danske sprog: alfabetisk ordliste: et redskab til brug i undervisningen i læsning og retskrivning / Birger Pedersen

Special-pædagogisk forlag

Staveraketten / Solvang og Therkelsen

Øvehæfter A1, A2, B, C og D

Special-pædagogisk forlag

3.2 Materialer henvendt til ældre elever

Tre-stavelser lotteri

Special-pædagogisk forlag

4. Materialer der kan bringe eleven fra trin 2 til trin 3

4.1 'Bogmaterialer'

Staveregler og Staveregler 2 / Ghita Johansen

Elevbøger

Lærervejledninger

Alinea

NB! Opgavernes rækkefølge følger ikke staveudviklingstrinene

Jeg vil stave: individuelt stavekursus: opgavehæfte / Melite Friis og Lene Norrbom

Hæfte 4: r-forbindelser

Hæfte 5: lang vokal

Hæfte 6: vokal-forveksling

Hæfte 7: konsonant-fordobling

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Hæfte 8: stumt d
Hæfte 12: konsonant-forveksling
Gyldendal Uddannelse

Staveraketten / Randi Solvang og Elisabeth Therkelsen
Øvehæfte E: skelnen mellem lang og kort vokal
Øvehæfte F: kort vokal er ofte ikke lydret
Øvehæfte G: kort vokal med dobbeltkonsonant
Øvehæfte H: kort vokal med stumme bogstaver
Øvehæfte I: stumme bogstaver h, d, v og g
Special-pædagogisk forlag

Stavetrappen / Helene Hilm, Ulla Jespersen og Dorte Kold
Hæfte 3 a: Vokaler med flere lyde

Dobbeltkonsonant – elevhæfte og facitliste / Birgit Lund Haagensen
Didactica

4.2 Materialer henvendt til ældre elever

Staveprofilen Hæfte 2 og 3 / Ulla Bendix og Jette Helland
NB! Staveprofilen hæfte 2 og 3 er beregnet til ældre elever på vej fra 3 til 4
Alinea

5. Materialer der kan bringe eleven fra trin 3 til trin 4

5.1 'Bogmaterialer'

Ordtanken / Elisabeth Ambak
Bind 1: om at arbejde med ords betydningsdele
Bind 2: navneords bøjningsmorfemer
Bind 3: Tillægsords bøjningsmorfemer
Bind 4: Udsagnsords bøjningsmorfemer
Bind 5: Forstavelser og afledningsendelser
Lærervejledning
Special-pædagogisk forlag

Er mor-fem deling mord? 1 og 2 / Elisabeth Ambak
Bog 1: sammensætninger
Bog 2: forstavelser og afledninger
Bog 3: bøjningsmorfemer
Vejledningen hentes på hjemmesiden
Special-pædagogisk forlag

Ordkløveren: et morfemkursus / Kathrine Drachmann og Yvonne Lund

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Bind 1 – Bind 3

Velegnet som konsolideringsmateriale efter at eleven er undervist i morfemer
Special-pædagogisk forlag

Staveraketten Morfemer 1 og 2 / Randi Solvang og Elisabeth Therkelsen
Special-pædagogisk forlag

Jeg vil stave: Individuelt stavekursus: opgavehæfte / Melite Friis og Lene Norrbom
Hæfte 9: endelser - navneord
Hæfte 10: endelser - udsagnsord
Hæfte 11: endelser - tillægsord
Gyldendal Uddannelse

Navneord, Tillægsord og Udsagnsord / Birgit Lund Haagensen
Som konsolideringsmateriale efter eleven er undervist i morfemer
Didactica

Stavetrappen / Helene Hilm, Ulla Jespersen og Dorte Kold
Hæfte 3 b: Sammensatte ord
Hæfte 3 f: Mere om ordklasser

5.2 Materialer henvendt til ældre elever

Staveprofilen 4 / Ulla Bendix og Jette Helland Svendsen
NB! Staveprofilen hæfte 4 er beregnet til ældre elever og voksne
Alinea

6. Materialer der kan bringe eleven fra trin 4 til trin 5

6.1 'Bogmateriel'

Staveprofilen Bind 5 / Ulla Bendix og Jette Helland Svendsen
Alinea

Staveprofilen Stavefejlenes top 10 / Ulla Bendix og Jette Helland Svendsen
NB! Staveprofilen er beregnet til ældre elever og voksne
Alinea

Ordbogsøvelser og Facitliste / Bertel Fransen
Didactica

Fjern fejlene / Malene Bjerre
Ajour Danmarks Journalisthøjskole

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

7. Grammatik, sprogarbejde

7.1 'Opslagsbøger'

Dansk minigrammatik

Gyldendal

Sprog og sprogbrug

Gyldendal

Dansk Basisgrammatik / Ane Børup

Gyldendal

Dansk grammatik / Niels Holck

Alinea

Tegn på dansk / Lars Bjødstrup

Dansklærerforeningen

Retskrivningsregler / Bertel Frandsen

Didactica

7.2 Elevmaterialer

Tid til grammatik / Gitte Moltzen og Birgitte Sørensen

klassens grammatik 1 & 2

tid til grammatik – opslagsbogen

tid til grammatik – lærervejledning

Alinea

Grammatik & Retskrivning 6. – 8. klasse / Jens Boesen

Kopimappe

Malling Beck

Mango 1 og 2 / Astrid Strand

Gyldendal

Dyk ned i sproget / Therese Vedel og Kirsten Ærø

Lærervejledning og kopimappe

Dyk ned i sproget er et materiale til folkeskolens overbygning med dansk som andetsprog tænkt med hele vejen.

Alinea

Majonæsekrig og radiser fra nedden. En bog om sprog / Helene Uri

Gyldendal

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Ord der betyder noget. Lær om sprog i 3. og 4. klasse / Bodil Nielsen

Ord bliver til sætninger. Lær om sprog 5. og 6. klasse

Dansklærerforeningens Forlag

8. Ordbøger

Retskrivningsordbogen 2012 Se www.dsn.dk

Sprognævnets Retskrivningsordbog udkommer i slutningen af 2012.

Der tale om en helt ny ordbog med et fuldstændig ajourført ordforråd. Hvert eneste af ordbogens ca. 64.000 opslagsord bliver gennemgået af redaktionen, nye opslagsord tilføjes, og sjældent brugte ord stryges. Af hensyn til brugervenligheden indføres der ordidentificerende betydningsangivelser ved et meget stort antal opslagsord. Ordbogen bliver også gjort mere brugervenlig på en række andre punkter, fx ved at indføre flere eksempler på ordenes brug, ved at angive flere bøjningsoplysninger ved ordene (fx præsensformer ved verberne) og ved at oplyse om sammensætningsformer ved flere opslagsord. Der vil desuden være oplysning om orddeling på alfabetisk plads, sådan at man straks ved opslaget bliver præsenteret for et forslag til hvordan ordet kan deles.

En række principielle retskrivningsændringer ventes indført i Retskrivningsordbogen 2012 når de er blevet godkendt af kulturministeren (i samråd med undervisningsministeren). Ændringerne blev behandlet på Sprognævnets repræsentantskabsmøde 8.10.2010 og er beskrevet i kort form [her](#). Endvidere vil ordbogen indeholde andre ikke-principielle ændringer, fx reducerer vi fortsat antallet af dobbeltformer ligesom i 2001-udgaven.

Retskrivningsordbogen 2012 vil ud over den trykte udgave også udkomme i en netversion med gratis adgang ligesom den nuværende ordbog. Endvidere håber vi fortsat at kunne tilbyde Retskrivningsordbogen gratis på mobilen.

Dansk-billed ordbog

Ordbogen er tematisk opbygget
Special-pædagogisk forlag

Billed ordbog dansk / Henrik Dahl

Alinea

Mini ordbogen

Alinea

Maxi ordbogen

Alinea

Billed ordbog dansk•arabisk / Sedat Turhan og Sally Hagin

Ordbogen er tematisk opbygget
Gonge

© Forlaget Læs

Bilag fra bogen *Hvordan lærer mine elever at stave?*
Må kun anvendes til eget brug

Hvad hedder det på dansk? En billedordbog / Birgit Olesen

Ordbogen er tematisk opbygget
Gyldendal